

SZCIENTOLÓGIA: VALLÁSI JEGYEK

Frank K. Flinn, Ph. D.
a vallástudományok docense

Washington Egyetem, St. Louis, Missouri
Amerikai Egyesült Államok

1994. szeptember 22.

SZCIENTOLÓGIA: VALLÁSI JEGYEK

SZCIENTOLÓGIA:
VALLÁSI JEGYEK

TARTALOM

I.	Bevezetés	1
II.	Meggyőződésrendszer	4
III.	Vallási gyakorlatok	9
IV.	Egyházi közösség	10
V.	Vallási imádat a Szcientológiában	12

Frank K. Flinn, Ph. D.
a vallástudományok docense

Washington Egyetem
St. Louis, Missouri, USA

1994. szeptember 22.

SZCIENTOLÓGIA: VALLÁSI JEGYEK

I. BEVEZETÉS

Jelenleg független íróként, szerkesztőként, előadóként és konzultánsként dolgozom a teológia és a vallás területén. Emellett a vallástudományok docenseként működöm a Washington Egyetemen (St. Louis, Missouri állam).

Bachelor of Arts diplomámat filozófiából (1962) a Quincy Egyetemen (Quincy, Illinois); magna cum laude Bachelor of Divinity diplomámat (1966) a Harvard Divinity Schoolban (Cambridge, Massachusetts); Ph. D.-met speciális vallástudományokból (1981) pedig a University of St. Michael's College-ban (Toronto School of Theology, Toronto, Ontario) szereztem. A Harvard Egyetemen, a Heidelbergi Egyetemen és a Pennsylvaniai Egyetemen is folytattam haladó tanulmányokat. A Heidelbergi Egyetemen Fulbright ösztöndíjasként filozófiával és ókori közel-keleti vallásokkal foglalkoztam, 1966–67. A Pennsylvaniai Egyetemen nemzetvédelmi idegen nyelvi ösztöndíjas (Title VI) voltam sémi nyelvekből, 1968–69.

1962 óta intenzíven tanulmányozom mind az ókori, mind a modern vallási szektariánus mozgalmakat. Doktori tanulmányaim egy része konkrétan az új vallási mozgalmak megjelenésére irányult az Egyesült Államokban és másutt a II. világháborút követően. Meggyőződésrendszerük, életmódjuk, vallási nyelvhasználatuk, vezetésük, motivációjuk és őszinteségük, valamint létezésük anyagi körülményei szempontjából tanulmányoztam az új vallásokat. A Washington Egyetemen rendszeresen tartok egy kurzust „Az észak-amerikai vallási élmény” címmel, amelynek egyik része az új vallási mozgalmakról szól. A vallások iránti

tudományos érdeklődés mellett hosszú személyes tapasztalatom van a vallásos életmód terén. 1958 és 1964 között tagja voltam Assisi Szent Ferenc minorita rendjének, közismert nevén a ferenceseknek. Ebben az időszakban szegénységi, önmegtartóztatási és engedelmességi fogadalomban éltem, így megtapasztaltam a vallásos életre jellemző sokféle fegyelmet.

Jelenlegi pozíciómat megelőzően tanítottam a Maryville College-ban (St. Louis, Missouri, 1980–81); a St. Louis-i Egyetemen (St. Louis, Missouri, 1977–79), ahol a vallással és oktatással kapcsolatos posztgraduális program igazgatója voltam; a Torontói Egyetemen (Toronto, Ontario, 1976–77), ahol összehasonlító vallástudomány tanársegéd voltam; a St. John's College-ban (Santa Fe, Új-Mexikó, 1970–75), ahol a Szent Könyvek Program tanársegédje voltam; a LaSalle College-ban (Philadelphia, Pennsylvania, 1969–73 nyarai), ahol bibliaismeretet és vallásantropológiát oktattam; a Boston College-ban (Boston, Massachusetts, 1967–68), ahol bibliaismeretet oktattam; és a Newton College of the Sacred Heart előadójaként (Newton, Massachusetts), ahol bibliaismeretet oktattam.

Az Amerikai Vallásakadémia rendes tagja vagyok, és gyakorló római katolikus a Mindenszentek Templomban University City-ben (Missouri állam).

1968 óta számos különböző új vallási mozgalomról tartottam előadást, illetve írtam, amelyek a 19. és a 20. században jelentek meg Észak-Amerikában és másutt. Az általam előadott egyetemi kurzusokon – Vallásantropológia (LaSalle College), Összehasonlító vallástudomány (Torontói Egyetem), Az amerikai vallásos élmény (St. Louis-i Egyetem) és Az észak-amerikai vallási élmény (Washington Egyetem) – olyan vallási jelenségekkel foglalkoztam, mint a Great Awakening, a shakerizmus, a mormonok, a hetednapos adventisták, Jehova tanúi, az Új Harmónia, az Oneida, a Brook Farm, az Egyesítő Egyház, a Szciantológia, a Hare Krisna és mások. Számos cikket publikáltam, és új vallásokkal foglalkozó könyvek főszerkesztője voltam. Alapvetően, hogy nem nyilatkozom egy élő vallási csoportról, ha nincs hosszú távú, első kézből származó tudásom az adott csoportról. Nyilatkoztam már az új vallások különböző vonatkozásairól az Egyesült Államok Kongresszusa, az Ohioi Törvényhozás, a New York-i Törvényhozó Gyűlés, az Illionis-i Törvényhozás és a Kansasi Törvényhozás előtt. Tartottam előadásokat az új vallások témájáról az Egyesült Államok, Kanada, Japán, Kína és Európa különféle főiskoláin, egyetemmein és konferenciáin.

A Szciantológia Egyházat 1976 óta tanulmányozom mélyrehatóan. Kellő mennyiségű anyagot olvastam a Szciantológia óriási irodalmából ahhoz, hogy kialakíthassam az itt kifejtett nézeteket.

A következő helyeken kerestem fel Szcientológia-egyházakat: Toronto, St. Louis, Portland (Oregon), Clearwater (Florida), Los Angeles és Párizs. E helyeken megismerkedtem az Egyház mindennapi tevékenységeivel. Számos interjút lefolytattam a Szcientológia Egyház tagjaival. Ismerem a Szcientológiáról írt anyagok nagy részét is, az objektív tudományos írásoktól a sajtóbeszámolóig, kedvező és kedvezőtlen oldalról egyaránt.

Mint összehasonlító vallástudós azt vallom, hogy ahhoz, hogy egy mozgalom vallás legyen, és hogy egy csoport egyházat alkosson, három olyan jellemzőnek vagy jegynek kell megjelennie benne, amelyek a világ vallásaiban megfigyelhetők. Alább definiálom ezt a három jellemzőt:

- (a) Először is, egy vallásnak rendelkeznie kell meggyőződések vagy hitelvek rendszerével, amelyek összekapcsolják a hívőket az élet végső értelmével (Isten, a Legfelsőbb Lény, a Belső Fény, a Végtelen stb.).
- (b) Másodszor, a meggyőződésrendszernek vallási gyakorlatokban kell kifejeződnie, amelyek két csoportra oszthatók: 1. viselkedési normák (pozitív utasítások és negatív tiltások vagy tabuk) és 2. rítusok és ceremóniák, aktusok és egyéb szokások (szentségek, beavatások, felszentelések, prédikációk, imák, temetések, házasságkötések, meditációk, megtisztítások, írástanulmányozás, áldások stb.).
- (c) Harmadszor, a meggyőződés- és gyakorlatrendszernek a hívőket vagy tagokat olyan módon kell egyesítenie, hogy azonosítható (akár hierarchikus, akár gyülekezeti jellegű) *közösséget* alkosson, amelyre – összhangban azzal, ahogy a hívek az élet végső értelmét érzékelik – jellemző egy spirituális életvitel.

Nem minden vallás hangsúlyozza ugyanolyan mértékben vagy ugyanolyan módon ezeket a jellemzőket, de ezek mindegyikben érzékelhetők.

E három jegy és a Szcientológia Egyházzal kapcsolatos saját kutatásaim alapján habozás nélkül kijelenthetem, hogy a Szcientológia Egyház valódi vallást képez. Rendelkezik a világon ismert vallások összes lényeges jegyével: 1. jól körülhatárolható meggyőződésrendszer, 2. amely vallási gyakorlatokban fejeződik ki (pozitív és negatív magatartási normák, vallási rítusok és ceremóniák, aktusok és szokások), és 3. amely a hívők tömegét azonosítható vallási közösségbe tömöríti, amely megkülönböztethető más vallási közösségektől.

II. MEGGYŐZŐDÉSRENDSZER

Ha a Szcientológia meggyőződésrendszerét nézzük, akkor igen nagy mennyiségű vallási anyag létezik, amelyet a tudósnak végig kell vennie. Továbbá a tudósnak tisztában kell lennie azzal, hogy a Szcientológia, mint minden egyéb vallási tradíció a történelem során, organikus képződmény, és fejlődésen ment és megy keresztül. Megemlíthetjük L. Ron Hubbard olyan kulcsfontosságú írásait, mint a *Dianetika: A szellemi egészség modern tudománya*, a *Szcientológia: A gondolkodás alapjai*, a *Phoenixi előadások*, plusz a rengeteg képzési és menedzsmentkézikönyvet, de mindez csak a Szcientológia-írások jéghegyének csúcsa. Az egésznek a középpontjában L. Ron Hubbard írásai állnak, aki az egyetlen inspirációs forrása az auditálásra és képzésre vonatkozó összes Szcientológia-hitelvnek.

A szcientológusokkal lefolytatott interjúim és az írások tanulmányozása megmutatta, hogy az Egyház tagjai egy alapvető hitvallást követnek, amelyben bizonyosságot tesznek, hogy az emberiség alapvetően jó, hogy a lélek megmenthető, és hogy a fizikai és lelki-szellemi betegségek gyógyulása egyaránt a szellemből fakad. A Szcientológia hitvallása teljes terjedelmében így szól:

Mi, akik az Egyházhoz tartozunk, hisszük,

hogy minden ember egyenlő jogokkal lett teremtve, fajára, bőrszínére vagy vallási hovatartozására való tekintet nélkül;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van saját vallásos gyakorlataihoz és azok végzéséhez;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van saját életéhez;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van saját épelméjűségéhez;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van önmaga megvédéséhez;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van létrehozni, kiválasztani, segíteni vagy támogatni saját szervezeteit, egyházát és kormányát;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van szabadon gondolkodni, szabadon beszélni, szabadon leírni saját véleményét, és ellenezni mások véleményét, valamint beszélni vagy írni mások véleményéről;

hogy minden embernek elidegeníthetetlen joga van saját fajtájának teremtéséhez;

hogya az emberi lélek az ember jogaival rendelkezik;

hogya az elme tanulmányozását és a mentális eredetű betegségek gyógyítását nem szabad a vallástól elidegeníteni vagy nem vallásos területeken elnézni;

és hogya ezeket a jogokat semmilyen, Istennél kisebb erőnek nem áll hatalmában felfüggeszteni vagy érvényteleníteni, sem nyíltan, sem burkoltan.

És mi, akik az Egyházhhoz tartozunk, hisszük,

hogya az Ember alapvetően jó;

hogya túlélésre törekszik;

hogya túlélése saját magától, a társaitól és az univerzummal való testvériség megvalósításától függ.

És mi, akik az Egyházhhoz tartozunk, hisszük, hogya Isten törvényei megtiltják az Embernek,

hogya elpusztítsa saját fajtáját;

hogya elpusztítsa más épelméjűségét;

hogya elpusztítsa vagy leigázza más lelkét;

hogya tönkretegye vagy csökkentse társai vagy csoportja túlélését.

És mi, akik az Egyházhhoz tartozunk, hisszük,

hogya a szellem megmenthető, és

hogya egyedül a szellem mentheti vagy gyógyíthatja meg a testet.

Ez a hitvallás a Szciantológia nyolc dinamikával kapcsolatos tanításainak kidolgozása és kiegészítése. A „dinamika” egy késztetés, hajtóerő vagy impulzus a túlélésre az egyén, a szexualitás (ideértve a családalapítást), a csoport, az egész emberiség, az összes élő dolog, az egész fizikai univerzum, a szellem és legvégül a Végtelen vagy Isten szintjén. A Szciantológia néhány népszerű bemutatásával ellentétben az Egyház mindig is fenntartotta egy spirituális dimenzióban és konkrétan egy Legfelsőbb Lényben való hitet. A *Szciantológia: A gondolkodás alapjai* legkorábbi kiadásai világosan kimondják: „A nyolcadik dinamika – késztetés a végtelenként való létezésre. Ezt a Legfelsőbb Lényként is szokták azonosítani.” (*Szciantológia: A gondolkodás alapjai*. Los Angeles: Kaliforniai Szciantológia Egyház, 1956, 38. oldal) Az átlagos hívőtől elvárják, hogya míg a Szciantológia Egyházhhoz kötődik, mind a nyolc dinamikán a

lehető legteljesebben valósítsa meg önmagát, és ezáltal alakítsa ki megértést egy Legfelsőbb Lényről, illetve – ahogy a szcientológusok szívesebben nevezik – a Végtelenről.

A szcientológusok az ember spirituális lényegét a „thetán” fogalmával ragadják meg, amely megfelel a lélek hagyományos fogalmának. Úgy tartják, hogy ez a thetán halhatatlan, és korábbi életekben különféle testeket öltött magára. Az előző életekkel foglalkozó Szcientológia-hitelveknek számos közös vonásuk van a buddhista *szamszára* tanával, azaz a lélekvándorlással. A lélekről részletesebben a III. (a) bekezdésben ejtünk szót.

A Szcientológia hitvallását össze lehet hasonlítani a klasszikus keresztény níceai hitvallásokkal (325), a lutheránus ágostai hitvallással (1530) és a presbiteriánus westminsteri hitvallással (1646), mivel e korábbi hitvallásokhoz hasonlóan szintén definiálja az élet végső értelmét a hívő számára, magatartási és vallásgyakorlási szabályokat alkot és határoz meg e hitvallással összhangban, valamint összefogja a hitvallást osztó hívők közösségét. A klasszikus hitvallásokhoz hasonlóan a Szcientológia Egyház hitvallása jelentést ad az olyan transzcendentális realitásoknak, mint a lélek, a spirituális eltévelyedés vagy bűn, a megváltás, a lélek általi gyógyulás, a hívő szabadsága és mindenki spirituális egyenlősége.

Hitvallásukat követve a szcientológusok különbséget tesznek a „reaktív”, vagyis passzív (öntudatlan) elme és az „analitikus”, vagyis aktív elme között. A reaktív elme felvételt készít az úgynevezett „engramokról”, amelyek fájdalom, sérülés vagy behatás lelki lenyomatai. Úgy tartják, hogy a reaktív elme olyan engramokat tárol, amelyek egészen a magzati állapotig mennek vissza, sőt múltbeli életekbe is visszanyúlnak. Az „engram” teológiai fogalma nagyban emlékeztet a „fonalgombolyaggal” kapcsolatos buddhista tanra, amely fennmarad a korábbi inkarnációkból, és amely gátolja a megvilágosodás elérését. A szcientológusok úgy vélik, hogy amennyiben valaki nem szabadul meg ezektől az engramoktól, akkor a túlélési képessége a nyolc dinamika szintjein, valamint boldogsága, intelligenciája és lelki jólléte súlyosan korlátozva van. E meggyőződés vagy spirituális tudás alapján éreznek késztetést a követők arra, hogy végighaladjanak az auditálás és a képzés számos szintjén, amelyek a Szcientológia központi vallási gyakorlatait alkotják. Az auditálást és a képzést a III. részben tárgyalom részletesebben. A neofítát, vagyis az auditálásban/képzésben még kezdőt preclearnek nevezik, míg azt, aki már megtisztult minden engramjától, Clearnek. Ez a különbségtétel összevethető a bűn és a kegyelem keresztény megkülönböztetésével vagy a megvilágosulatlanság (szanszkritül: avidja) és a megvilágosultság (bodhi) buddhista megkülönböztetésével.

A szcientológusok nem pusztán az egyéni jóllét szempontjából beszélnek a „Clearré”, azaz tisztává válás folyamatáról. Hitük szerint az auditálás és a képzés jótékony hatással van az

egyén családjára, csoportjára, környezetére és befolyási zónáira. Más szóval: a jótékony hatás a „dinamikák” mind a nyolc szintjén bekövetkezik. A szcientológusok azt is vallják, hogy felelősséget kell vállalniuk a körülöttük levő világ jobbításáért, és segíteniük kell másoknak is abban, hogy elérjék a Clear állapotot. Úgy hiszik, hogy amikor elegendő ember eléri a Clear állapotot, akkor megvalósul a Szcientológia fő célja, ahogyan L. Ron Hubbard megfogalmazta: „Egy olyan civilizáció, ahol nincs örültség, ahol nincsenek bűnözők, és nincs háború; ahol a tehetség virágozhat, a tisztességes lények jogai megadatnak, és ahol az Ember szabadon szárnyalhat egyre magasabbra.” (L. Ron Hubbard, *Szcientológia 0-8: Az alapok könyve*, 3. oldal.) E törekvésében, hogy megszüntesse a bizalmatlansághoz, háborúhoz és önpusztításhoz vezető állapotokat, a Szcientológia nem különbözik a többi küldetéses vagy evangelizáló vallástól, mint a buddhizmus, a judaizmus, a kereszténység és az iszlám.

A Szcientológia céljának, „a bolygó Clearré tételének” – egy új civilizáció előidézésének – három aspektusa demonstrálja, hogy az Egyház meggyőződésrendszere teljesen összhangban van a nagy történelmi vallások mintájával. E három aspektus a következő: (a) a küldetéses jelleg, (b) az univerzalitás, illetve (c) a végső meghatározottság és elkötelezettség.

(a) Először is, a Szcientológia vallási törekvése egyfajta szent küldetesként van megfogalmazva, amely mindenkire szól, és mindenki számára hozzáférhető. A Biblia prófétái – például Ámós, Ézsaiás és Jeremiás – olyan látomással rendelkeztek, hogy küldetésük nemzetek sokaságához elvinni a béke, az igazságosság és a szeretet üzenetét. Ugyanígy a Krisztus előtti 2. századtól kezdve a buddhista misszionáriusok készletet éreztek Buddha üzenetének terjesztésére a Távols-Keleten, beleértve Kínát, Indokínát, Indonéziát, Koreát és Japánt. Napjainkban japán buddhista misszionáriusok terjesztik üzenetüket Európában és Amerikában. Názáreti Jézus is úgy tekintett az örömhírré, hogy annak küldetéses célja van; ezért küldte szét tanítványait a világ minden népe közé. Az iszlám küldetéses aspektusa olyan erőteljes, hogy jelenleg ez a leggyorsabban növekvő történelmi vallás a világon, különösen Afrikában és Kelet-Ázsiában. Abban az elkötelezettségben, hogy „Clearré” tegye a bolygót, hogy egy új civilizáció jöhessen létre, a Szcientológia küldetéses erőfeszítései teljesen megfelelnek a nagy történelmi vallások mintájának.

(b) Másodszor, a Szcientológia egyetemes szempontból gondolkodik a küldetéséről. Ennek következtében nekilátott, hogy a világ minden részén missziós központokat nyisson, hogy általánosan hozzáférhetővé tegye az auditálás és a képzés technológiáját. A legnyilvánvalóbb párhuzam a hagyományos történelmi vallással Jézusnak a tanítványokhoz intézett üzenete: „Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében.” (Máté 28:19) A Krisztus előtti 8. században Ámós zsidó

próféta felszólítást kapott, hogy vigye el Isten igéjét nemcsak Júdeába és Izraelbe, hanem azokba a pogány kánaánita városállamokba is – Damaszkusz, Gáza, Asekelón, Türosz, Szidón és Edóm –, amelyek nem osztották Izrael hitét az Atyák Istenében (Ámós könyve, 1–2. fejezet). Napjainkban a muszlimok teljes mecseteket építenek olyan városokban, mint London, Los Angeles, Toronto, sőt Szöul, mivel hisznek Mohamed próféta szavának egyetemes értékében. Hasonló módon, a buddhista és a hindu védanta lelki vezetők is elhozzák Amerikába szent tanításaikat és életformájukat, mivel meggyőződésük, hogy tanításaik egyetemes érvényűek. Tehát a Szciantológia ebben a tekintetben is a történelmi vallások mintáját követi auditálási és képzési technológiájának terjesztésével szerte a világon, mivel a Szciantológia misszionáriusainak meggyőződésük, hogy ez az egész emberiség javát szolgálja majd.

(c) Harmadszor, a Szciantológia kimondott célja, hogy elegendő embert segítsen hozzá a „Clear” állapot eléréséhez, hogy a civilizáció sorsa jobbra fordulhasson. Ez a cél rendelkezik a végső meghatározottság és elkötelezettség sajátosságával. A nagy történelmi vallások mindegyikében megfigyelhető egy központi tanítás, amely a követőket ellenállhatatlanul arra ösztönzi, hogy a vallás küldetését terjesszék ki az egész világra, minél gyorsabban és minél teljesebben.

A buddhisták számára ez a központi tanítás a vágy kötelékeiből való „felszabadulásban” (móksa) és az egó nélküli gondolatban történő üdvözülés ajándékában (nirvána) fejeződik ki. A buddhista szent iratokban, a *Dhammapadában*, Buddha kijelenti: „[Régi házam] oszlopai összetörve, tetőgerendája darabokban; gondolataim megtisztultak az illúziótól; vágyaim kialudtak.” (154. rész) E megvilágosodás teljessége motivált és motivál ma is minden buddhista szerzetest és misszionáriust.

Mint fentebb említettem, a Szciantológia előző életekbe vetett hite közeli kapcsolatban áll a *szamszára* buddhista eszméjével; hasonlóan, a „Clearré válás” fogalma a Szciantológiában közeli rokonságban van a móksára vonatkozó buddhista meggyőződéssel. Ahogy a múltban a buddhista misszionáriusok arra törekedtek, hogy minden érző lény számára lehetővé tegyék a vágy kötelékeiből való „felszabadulást”, ugyanúgy a Szciantológia-missionáriusok is igyekeznek mindenki számára megadni a lehetőséget, hogy „Clear”-ré válva megszabaduljon az engramoktól, amelyek gátolják az egyetemes túlélést, a békét és a bőséget.

A zen buddhisták Japánban igyekeznek az egész emberiség számára elérni a *szatorit*, a „hirtelen megvilágosodást”, és meggyőződésük olyan erős, hogy kolostorokat alapítanak Amerikában és Európában. A muszlim meggyőződés Mohamed próféta szavainak teljes érvényességéről – amely a nagy sahadában így van összefoglalva: „Nincs más Isten, csak Allah, és Mohamed az ő prófétája” – a meggyőződés erejét adja az iszlám hit misszionáriusainak,

hogy világszerte keressék a megtérőket. A bibliai tradícióban a misszionáriusi tevékenységet máig is motiváló legjelentősebb központi hit az a szilárd meggyőződés, hogy Isten kívánsága az egész emberiség teljes üdvözülése és egyetemes megváltása. Ézsaiás bibliai próféta a nemzetek üdvözülését Istenben úgy tekintette, mint a mennyei Jeruzsálem újbóli megteremtését a földön, ahol minden test az egy és igaz Istent imádja (Ézsaiás 66:22–23).

Az Újtestamentumban Pál apostol nem egyszerűen a keresztények, illetve az egész emberiség üdvözüléseként tekint Istennek Jézus Krisztusban megvalósított megváltására, hanem az egyetemes felszabadulás ígéretként, magának a kozmosznak a helyreállításaként és újrateemtéseként (Róma 8:19–23). Ebben a kontextusban a Szciantológia hite a megújult civilizációt előidéző, egész bolygót „Clear”-ré tevő küldetésében megfelel annak a mindent átható meggyőződésnek, amely a világ nagy történelmi vallásainak motivációját és hitét jellemzi.

III. VALLÁSI GYAKORLATOK

A vallási gyakorlatok szempontjából tekintve, a Szciantológia rendelkezik azokkal a ceremóniális vallási formákkal, amelyek a világ vallásaiban megtalálhatók, nevezetesen a beavatás vagy keresztelés (amelyet a szciantológusok „névadónak” hívnak), a házasságkötés, a temetés stb. Mindazonáltal a Szciantológiában a csak itt található központi vallási gyakorlat az *auditálás*, amely talán a római katolikusok, a buddhisták és a hindu védantisták egyre haladóbb meditációs szintjeihez hasonlítható. A Szciantológiában az auditálás kiegészítője a *képzés*, amelyet a III. (b) részben fejtek ki hosszabban.

(a) Az auditálás egy olyan vallási instrukciós típusú eljárás, amelyben spirituális segítők (képzett Szciantológia-lelkészek) vezetnek keresztül a hívőket a szellemi megvilágosodás állapotain. A szciantológusok úgy vélik, hogy az aktív végighaladás ezen a fokozatos auditálási folyamaton segít megszabadítani a lelket, azaz a „thetánt”, a gúzsba kötő bajaitól, azaz az „engramoktól”. Az auditálás szakaszait „fokozatoknak” vagy „szinteknek” nevezik, és ezeket a Szciantológia „Oszályozási, fokozati és tudatossági tábla” mutatja. A tábla metaforikus formában jeleníti meg a spirituális létezés alsóbb szintjeiről való eljutást a magasabb szintekre. A szciantológusok ezt a táblázatot úgy hívják, hogy „A Híd a teljes szabadsághoz” vagy egyszerűen „Híd”. A Híd részletezi a spirituális kontinuumot, amely a negatív „nemléttől” a középső „kommunikáción”, „felvilágosodáson”, „képességen” át a „Clearingig”, a „forrásig” és végül a „hatalom mind a nyolc dinamikán” színtig terjed. A Szciantológia vallási gyakorlat jelentős része az auditálásra és a felvilágosítást célzó, valamint *auditorokat* (az Egyház szellemi tanácsadóit) képző tanfolyamokra irányul. E fokozatos szakaszok jelentősen hasonlítanak a vallási és lelki világozás fázisaihoz és

szintjeihez két kiváló keresztény értekezésben: Szent Bonaventura középkori ferences teológus *A lélek útja Istenhez* című és a jezsuita rendet megalapító Loyolai Szent Ignác *Lelkigyakorlatok* című munkájában. Az auditálás spirituális célja először a „Clearré” válás a káros engramoktól való megszabadulással, majd az „Operatív Thetánna” (OT) válás, hogy az egyén „ok” legyen „az élet, a gondolat, az anyag, az energia, a tér és az idő felett”. Bár a szcientológusok testi bajok esetén nem ellenzik orvos felkeresését, szilárdan ellene vannak mindenféle pszichotrop szer alkalmazásának, amelyek véleményük szerint nem segítik, hanem éppenséggel gátolják a lélek mentális és spirituális gyógyulását.

(b) A Szcientológia másik központi vallási gyakorlata a *képzés*, amely az Egyház írásainak intenzív tanulmányozását tartalmazza. Bár a képzés egyik fontos aspektusa egyéni auditorok képzése, hogy képesek legyenek a hívőknek auditálást nyújtani, az auditorképzés magában foglal egy ugyanilyen fontos egyéni, spirituális komponens is. Az alább leírtak szerint ez a spirituális elem megfelel annak, hogy a Szcientológia és a keleti vallások a hangsúlyt a meditatív és instrukcionális imádatra helyezik, nem pedig a nyugati vallásokra jellemző ünnepi imádatra. A Szcientológia hitelvei leszögezik, hogy a hívők számára a Hídon való haladásból származó lelki épülés fele a képzésből ered.

IV. EGYHÁZI KÖZÖSSÉG

Mint minden általam ismert vallás, a Szcientológia is rendelkezik közösségi élettel és egyházi szervezettel, amelynek funkciója egyrészt a meggyőződésrendszer megőrzése és kifejezése, másrészt a vallási gyakorlatok elősegítése. Egyháziilag a Szcientológia szerveződése inkább hierarchikus, mint gyülekezeti. A gyülekezeti vallások úgy gyakorolják a hatalmat, hogy helyileg választanak egyházi elöljárókat, szavaznak a meggyőződésrendszerek (hitvallások) és a vallási gyakorlatok, valamint az egyházi kormányzat átalakításáról. Az Egyesült Államokban a legtöbb protestáns felekezet gyülekezeti jellegű. Mondhatni, alulról felfelé gyakorolják a hatalmat. A hierarchikus szerveződésű egyházak viszont fölülről lefelé történő kinevezéssel és delegálással gyakorolják a hatalmat, akár egy központi vallási személy – mint a római katolicizmusban Isten földi helytartója (a pápa) vagy a tibeti buddhizmusban a dalai láma –, akár egy központi végrehajtó szerv – például a püspöki zsinat vagy a vének tanácsa – által. Vizsgálataim alapján a Szcientológia Egyház egyházi felépítése klasszikus hierarchikus típusú.

Az alábbiakban röviden összefoglalom a Szcientológia Egyház szervezeti felépítését. Az 1986-ban elhunyt L. Ron Hubbard volt és marad a Szcientológia vallási elveinek és technológiájának

egyedüli forrása, beleértve a felsőbb OT-szinteket is. A Szcientológia Egyházban a legfőbb egyházi hatalmat a Nemzetközi Szcientológia Egyház (CSI – Church of Scientology International) és a Religious Technology Center (RTC) gyakorolja. A CSI az anyaegyház, és fő feladata a Szcientológia hitvallásának propagálása a világon. Az RTC legfontosabb feladata a Szcientológia technológia tisztaságának fenntartása, megőrzése és megvédése, valamint a technológia megfelelő és etikus alkalmazásának biztosítása a hit tanainak szellemében. Az RTC nagyon hasonlóan működik, mint a római katolikus egyházban a Hittani Kongregáció.

A Szcientológia-missziók Nemzetközi Szervezete (SMI) a világon található missziók anyaegyházaként funkcionál. Ez a struktúra nagyon hasonlít az Első Keresztény Tudomány Egyházhoz Bostonban, amely szintén a többi Keresztény Tudomány egyház anyaegyházaként funkcionál. Minden hitelvi vitában az RTC a Szcientológia Egyház végső és végleges fellebbviteli bírósága, ugyanúgy, ahogy a Vatikán és kongregációi a római katolikus egyház végső fellebbviteli bíróságai.

Itt kell megemlítenem még a Sea Organizationt (Sea Org). A Sea Org a Szcientológia Egyház olyan tagjaiból áll, akik „egymilliárd évre” tesznek szolgálati fogadalmat, jelezve ezzel az Egyház szolgálatára való elkötelezettségüket a jelenlegi és az ezt követő megszámlálhatatlan éveik során. A Sea Org ugyanazt jelenti a Szcientológia számára, mint a jezsuiták a római katolikusok számára. A Sea Org soraiból kerül ki szinte minden egyházi vezetőjük.

A Szcientológia időnként „alkalmazott vallásos filozófia”-ként írja le önmagát. Voltak, akik arra használták ezt a kifejezést, hogy vitassák azt, hogy a Szcientológia vallás. Azonban, mint azt fentebb kifejtettem, az Egyház tanításait érintő kutatásaim és a tagokkal lefolytatott interjúim megerősítették, hogy a Szcientológia rendelkezik mindazon jegyekkel, amelyek közösek a világ jelenlegi és történelemből ismert vallásaival: jól kialakított meggyőződésrendszer, fenntartott vallási gyakorlatok és hierarchikus egyházi felépítés. Ezenkívül a „filozófia” szónak többféle jelentése lehet, és egyáltalán nem összeegyeztethetetlen a „vallás” szóval. Szó szerint a filozófia jelentése: „a bölcsesség szeretete”, és az emberiség minden ismert vallása valamilyen „bölcsességet” vagy a végső igazsággal kapcsolatos tisztánlátást hirdet. A szcientológusokkal lefolytatott interjúim azt mutatták, hogy a hívők a „filozófia” szót az élet és az univerzum végső értelmére vonatkoztatva alkalmazzák, a kifejezés vallási értelmében. A Szcientológia „filozófiája” azon a meggyőződésen alapszik, hogy a lélek halhatatlan, és örökre szóló rendeltetése van. Abban a tekintetben, hogy a Szcientológia filozófiai fogalmakat használ, és hangsúlyozza a tanításainak alkalmazását, határozottan nem különbözik bármely más általam ismert vallástól. A vallás mindig is kapcsolatban állt a filozófiával. *Summa Theologiae* című hatalmas művében

Aquinói Szent Tamás, a római katolicizmus történetének legnagyobb teológusa számtalan olyan filozófiai elképzelést, kifejezést és fogalmat használ, amelyeket Arisztotelész görög filozófustól vesz át, és felszólít e „filozófiai” elgondolások erkölcsi alkalmazására, mégsem sorolná senki a *Summát* a legmagasabb szintű vallási értekezésem kívül más kategóriába. Az „alkalmazott vallási filozófia” kifejezés egyáltalán nem vitatja el, hogy a Szciantológia jóhiszemű vallási hit, a kifejezés legteljesebb értelmében.

A nyugati vallások – nevezetesen a judaizmus, a kereszténység és az iszlám – hagyományosan exkluzivista természetűek. A saját egyedi vallási törvényei, megváltója, prófétája, üdvözülési útja, illetve az élet és az igazság végső értelmére vonatkozó felfogása alapján mindegyik azt állítja magáról, hogy az egyetlen igaz hit. Ez az exkluzivista jelleg összességében hiányzik az olyan keleti vallásoknál, mint a hinduizmus, a buddhizmus, a konfucianizmus, a sintoizmus és a taoizmus. A Keleten ugyanaz a személy születésekor beavatásra kerülhet sintoistaként, köthet házasságot kétszer sintoista és keresztény rítusok szerint, és végül eltemethetik buddhista rítus szerint, és nem kell „eldöntenie”, hogy melyik a „helyes” vallás. Napjainkban még a nyugati kereszténység is veszít valamennyit az exkluzivista jellegéből, ami megmutatkozik abban, hogy különböző felekezetek mély vallásközi teológiai dialógust, illetve felekezetközi imádatot folytatnak. Az ilyen többfelekezetűség egyáltalán nem meglepő, és teljesen érthető a jelenkori gyakorlatokat első kézből tanulmányozó tudós számára. Bár a Szciantológia nagyon emlékeztet a hindu és a buddhista tradíciókra, nem tisztán nemexkluzivista, de nem is tisztán exkluzivista. A Szciantológia nem követeli meg tagjaitól a korábbi vallási hitük vagy más egyházakban vagy vallási rendekben való tagságuk feladását. Ez összhangban áll korunk többfelekezeti beállítottságával. Ugyanakkor gyakorlatilag a szciantológusok általában elkezdik teljes mértékben a Szciantológia vallást követni, bármilyen más vallás kizárásával. Mindenesetre, a más vallási tradíciókból érkezők felé való nyitottsága nem von le semmit a Szciantológia sajátos vallási identitásából.

V. VALLÁSI IMÁDAT A SZCIANTOLÓGIÁBAN

Nincs a vallási imádatnak olyan, örök érvényű definíciója, amely minden részrehajlás nélkül alkalmazható lenne a vallás valamennyi formájára. A fenti II. rész végén a vallási jellemzőkkel kapcsolatban megjegyeztem, hogy valamilyen módon minden vallás rendelkezik mind a három jeggyel (meggyőződésrendszer, vallási gyakorlatok, vallási közösség), de nincs két olyan vallás, amelyben ugyanolyan mértékben vagy ugyanolyan módon vannak meg. Ezek a különbségek teszik egyedivé a vallásokat. A római katolicizmus, a keleti ortodoxia és a hagyományos anglikán vallás nagy hangsúlyt fektet a bonyolult rituálékra – miseruhákkal,

felvonulásokkal, gyertyákkal, énekekkel, ikonokkal, szentelt vízzel, tömjénnel stb. Másfelől számos szigorú protestáns felekezetben, mint például a Brethren, az ilyen díszes ceremóniát valamelyest babonának, ha nem éppen bálványimádásnak tekintik. A kereszténység bizonyos ágaiban a vallási imádat leszűkül az Ige hirdetésére és talán néhány énekre, valamint az imádságra. A Barátok Vallásos Társasága – közkeletű nevükön kvékerek – körében az imádati találkozó egyáltalán nem tartalmaz külsődleges aktusokat, csupán egy csendes összegyűlést, amelynek során a tagok inspiráló élményeiket esetleg rövid beszédben közlik a többiekkel. Hasonlóképpen, a buddhista kolostorokban a fő vallási imádati aktus a hosszú, teljesen csendes meditáció, amely nem egy Legfelsőbb Istenség körül forog, hanem énjük kioltása és a létezés kötelékeitől való megszabadulás körül.

Mivel lehetetlen megadni a vallási imádat tökéletesen merev és rögzített definícióját, az összehasonlító tanulmányok céljára egyfajta rugalmas elgondolást kell fenntartani. A legtöbb szótári definíció úgy igyekszik megoldani ezt a problémát, hogy a vallási imádat fogalma alatt több elképzelést is megad. Először is, a vallási imádatba beleérthető a „rítusok” és „ceremóniák” gondolata. Egyes vallástudósok a rítusokat és rituálékat transzformatívnak látják. Például a kereszténység keresztelési rítusa során a beavatásra kerülő személy transzformálódik az egyik állapotból (bűn) a másikba (kegyelem). A primitív társadalmakban az átmeneti rítusok transzformálják az ifjakat a gyermekkorból a felnőttkorba. A Szcintológia-auditálásban a „preclear” állapotból a „Clear” állapotba való jutás ilyen értelemben transzformatívnak tekinthető. Másrészt viszont a ceremóniák rendszerint megerősítő jellegűek; azaz megerősítik és szentesítik a fennálló helyzetet. A különféle szombati és vasárnapi szertartások ilyen értelemben gyakran szintén ceremóniák. A ceremóniák megerősítik a hívő közösség számára a státusukat mint vallási imádatot folytató csoport, és identitásukat mint felekezet. Gyakran, de nem feltétlenül mindig, az olyan külsődleges elemek, mint a ruházat, a rítusok és a ceremóniák kiegészülnek bonyolult tánccal, zenével, szent hintésekkel és megtisztításokkal, állatok vagy étel áldozásával, olyan gesztusokkal, mint az áldás, stb.

Másodszor, a vallástudósok általánosan elismerik, hogy a rítusok és ceremóniák nem tekinthetők a vallási imádat egyetlen és meghatározó lényegének. Így a legtöbb definíció olyan fogalmakat is felölel, mint „gyakorlatok”, „aktusok”, „szokások”. Ezek a fogalmak indokoltan kapnak helyet az általános definíciókban. Az egyik ember által folytatott vallási imádat a másik ember számára esetleg babona. És ami az egyik vallás híve számára esetleg értelmetlen aktusnak tűnik – például a kereszttetés egy protestáns számára –, az egy másik számára esetleg az áhítat aktusa. Tehát a tudósok kénytelenek a vallási aktusokat az adott vallás egészének kontextusában szemlélni, azaz a hívők végső céljai és szándékai szempontjából. A tudósoknak nem kell hinnie abban, amiben a hívő hisz, de ha komolyan megpróbálja megérteni a vallási

jelenségeket, akkor tennie kell egy lépést abba az irányába, hogy úgy higgyen, ahogy a hívő hisz. Csak ilyen hozzáállással képes a tudós meghatározni, hogy milyen aktusok, gyakorlatok és szokások alkotják az adott vallási közösség által folytatott vallási imádatot.

A vallási imádat szélesebb definíciójába (aktusok, gyakorlatok, szokások) olyan témaköröket vonhatunk be, mint a szent szövegek tanulása, mások tanítása e szövegek tanulására és elmondására, valamint a vallási oktatás különféle formái. Bizonyos vallásokban szertartásossággal hatják át ezeket az aktusokat. Japán zen kolostorokban figyeltem meg, amint a zen növendékek szertartásosan magukkal viszik a Lótusz szútra példányait, és rituális kántálással igyekeznek azt memorizálni. A Talmud tanulmányozása a zsidó jesivákban hasonló rituális jellemzőkkel bír.

A vallási imádat sok-sok változatában a tudós két alapvető irányt fedezhet fel: az imádat egyik válfaja ünnepibb és rituálé-központúbb, a másik pedig oktatási és meditáció-központúbb.

A nyugati fő vallási irányzatok, azaz a judaizmus, a kereszténység és az iszlám követőiben természetesen felvetődhet a kérdés, hogy az auditálás és a képzés vallási imádati formáknak tekinthető-e. E vallásokban a vallási imádat főként – ha nem is kizárólagosan – közösségi ünnepélyek, ünnepnapok, prédikációk, éneklés, szombati vagy vasárnapi templomba menés, illetve különféle ájtatosságok körül forog. Bár ez az imádati forma bőségesen fellelhető a keleti vallásokban is, sok keleti hitben van egy fő alaphang, amely nagyobb hangsúlyt fektet a meditációra és az oktatásra. Mint már megjegyeztük, a védanta hinduizmusban és a zen buddhizmusban a vallási imádat nem az ünnepiség körül forog, hanem a meditáció és a *szútrák* – spirituális tankönyvek – tanulása körül. A zenben ezt a spirituális tanulást gyakran kíséri a *kóanokról* való meditalás. Ezek rövid, tömör és gyakran ellentétet megfogalmazó mondások, amelyek segítenek feltörni a közönséges tudat burkát, hogy az egyén elérje a *szatorit*, a hirtelen megvilágosodást.

Bár az auditálás technológiájának felfedezése és pontos leírása kizárólag L. Ron Hubbardhoz fűződik, a Szcientológia Egyház és maga L. Ron Hubbard is mindig elismerte, hogy a Szcientológia rokonságban van a hinduizmus és főleg a buddhizmus bizonyos vonásaival. A Szcientológiában is megvan a másik két vallási tradíciónak az a meggyőződése, hogy az üdvözülés fő folyamata a tudatlanságtól a megvilágosodásba, a gúzsba kötöttségtől a szabadságba, a homályosságtól és a káosztól a tisztaságba és a fénybe való eljutás. Évekkel ezelőtt publikáltam egy cikket a Szcientológia és a buddhizmus kapcsolatáról: Frank K. Flinn, "Scientology as Technological Buddhism" in Joseph H. Fichter, editor, *Alternatives to American Mainline Churches*, New York: Paragon House, 1983, pages 89–110. E keleti tradíciókkal összhangban elég logikus,

hogy a Szciantológia nem annyira az ünnepiség és az áhítat oldaláról közelíti meg a vallási imádatot, hanem a meditáció és az oktatás oldaláról, a tudatosságra, a megvilágosodásra vagy – a Szciantológia szóhasználatával – a „Clearré tételre” fektetve a hangsúlyt.

Fontos közben leszögeznünk, hogy az sem igaz, hogy a nyugati vallásokból hiányzik a meditációs és oktatási imádatforma. A hívő ortodox zsidó vallja, hogy a Tóra, vagyis a Törvény elmélyült tanulmányozása a vallási imádat egyik, sőt talán az *igazi* formája. Így az ortodox zsidók jesivákat hoznak létre, amelyek a Tóra és a Talmud imádatszerű tanulmányozására szolgálnak. A jesiva nem egyszerűen a közönséges oktatást szolgáló hely, hanem egyúttal vallási imádati hely is. Ugyanígy a muszlimok *kuttabok*at és *madraszák*at hoztak létre a Korán odaadó tanulmányozására. Hasonlóan, számos római katolikus vallási rend – főként a ciszterciák és a trappisták – a vallási imádat nagy részét csendes tanulásnak és szent szövegekről való meditálásnak szenteli.

Összességében azonban a meditáció, a szent tanulmányozás és oktatás kevésbé tekinthető vallási imádati formának a Nyugaton, mint a Keleten. Indiában gyakori jelenség, hogy az emberek életük alkonyán eladják földi javaikat, és elmennek egy szent helyre, mint például a Gangesz-parti Váránaszi (Benáresz), és ott töltik életük hátralevő részét, időnként *pudzsák*at, rituális felajánlásokat végeznek, de legfőképp isteni dolgokról meditálnak. Az átlagos hindu számára az ilyen meditáció a lehető legmagasabb vallási imádati forma.

Függetlenül ezektől a fejtegetésektől, több mint világos, hogy a Szciantológiában megvannak mind a tipikus ceremoniális és ünnepi imádati formák, mind pedig egy sajátos spirituális tevékenység: az auditálás és a képzés. Összehasonlításképp, és ezzel szembeállítva, a római katolikus egyház mind a hét szentségét imádati formának tartja. Ezért van az, hogy az összes szentség kiszolgáltatása elsősorban a templomaikban történik a felszentelt klérus által. A templom falain kívüli szentségkiszolgáltatás csak bizonyos speciális esetekben lehetséges, például betegágyánál. A hét szentség a következő: a keresztelés, a bérmlás, a gyónás (bűnbánat vagy gyónás), az eucharisztia, a házasság, a papi rend, a betegek megkenése. De a római katolikusok számára a „szentségek szentsége” az eucharisztia (közismert nevén oltáriszentség), amely Jézus Krisztus halálát és feltámadását, valamint a hívők közösségében való jelenvalóságát ünnepli.

A Szciantológia Egyházban is megvan a „szentségek szentsége”, mégpedig az auditálás és a képzés. Minden gyakorló szciantológus fő vallási célja, hogy Clearré váljon, és elérje, hogy Operatív Thetán legyen, aki úr „az élet, a gondolat, az anyag, az energia, a tér és az idő felett”. Az e célok elérését szolgáló fő vallási módszer az auditálás és a képzés szintjeinek és fokozatainak komplex rendszere. Vallási jelentőségét tekintve az eucharisztia a római katolikusok számára

olyan, mint az auditálás és a képzés a szcientológusok számára. Ahogy a római katolikusok a világ üdvözülésének fő metódusaként tekintenek a hét szentségre, a szcientológusok is az auditálást és a képzést tartják legfőbb eszköznek az üdvözüléshez, amelyet az összes dinamikán való optimális túlélésnek írnak le.

Összehasonlító vallástudósként arra a kérdésre, hogy „Hol vannak a római katolikusok vallási imádati helyei?”, így válaszolnék: „Ahol a hét szentséget ki szokták szolgáltatni a hívőknek.” Arra a kérdésre, hogy „Hol vannak a szcientológusok vallási imádati helyei?”, így válaszolnék: „Ahol az auditálást és a Szcientológia írásaira való képzést szolgáltatni szokták az egyháztagnak.” Hubbard Dianetikával és Szcientológiával foglalkozó művei alkotják a Szcientológia Egyház szent írásait. E művek nagy többsége az úgynevezett *auditálási technológiával*, valamint az auditálás és a képzés megszervezésével és tagok számára való szolgáltatásával foglalkozik. Az auditálásra fektetett óriási hangsúly Hubbard műveiben minden vallástudóst meggyőz arról, hogy a Szcientológia Egyház központi vallási gyakorlatai és fő vallási imádati formái az auditálás és a képzés.

Összehasonlító vallástudósként habozás nélkül állíthatom, hogy az auditálás és a képzés központi vallási imádati formák a szcientológusok meggyőződésrendszerében. Másodszor, azok a helyek, ahol a hívőknek auditálást és képzést szolgáltatnak, egyértelműen Szcientológia vallási imádati házak.

FRANK K. FLINN
1994. szeptember 22.